

Joventut i espiritualitat: Taizé

Ramona Valls

Universitat de Barcelona

Quan es fa la història de l'espiritualitat en l'època contemporània, creiem que molts estan d'acord que la renovació del sentit d'Església ha estat decisiva per a la renovació del sentit de la litúrgia, i que la participació activa en la litúrgia ha alimentat el sentit eclesial de la vida cristiana. En efecte, gairebé contemporàniament, en el segle XIX, sorgien dues figures que es distingeixen en la història precisament per aquesta mateixa intuïció: el teòleg alemany Johann Adam Möhler i l'abat benedictí Pròsper Guèranger. El primer parlava de la unitat en l'Església com a realitat teològica i mística. El segon posava en relleu l'Església en oració.

Als inicis del segle XXI, a Roma, a París i a Erfurt —Alemanya— els cristians s'han reunit per parlar de la col·laboració de les religions en el futur d'Europa, a l'hora de preparar la Constitució europea. Una de les constatacions que s'han fet és que anem cap a una reactivació de les manifestacions religioses juvenils que potencien la mobilitat i els pelegrinatges. Un exemple són les trobades de joves de Taizé. Aquest monestir ecumènic està considerat *un gran lloc cristià de socialització europea*.

1. Els joves a Taizé: el sorgiment d'un projecte

Des de 1957 els joves acollits a Taizé són cada vegada més nombrosos. De Portugal o de Suècia, d'Irlanda o de Romania, o d'altres continents, participen setmana rere setmana en trobades de joves de moltes nacions. Hi ha setmanes que

arriben a 6.000. Tres vegades diàries, la pregària comuna té lloc a l'església de la Reconciliació —construïda el 1962, ampliada el 1990-1991. Centenars de milers de joves han passat succesivament pel turó de Taizé. Busquen descobrir a les fonts de la fe un sentit a la seva vida i es preparen per prendre responsabilitats allà on viuen.

Per a alguns, el nom de *Taizé* evoca un cert estil de cant cada vegada més emprat a les esglésies, en els llocs de recés i a la pastoral juvenil. Per a altres, el nom suggereix també recessos i trobades que atrauen un gran nombre de joves. Altres són conscients que Taizé és, de fet, el nom d'una comunitat ecumènica de germans situada en un petit poble a l'est de França, fundada pel *frère* Roger el 1940. Fa seixanta-dos anys.

En preguntar al fundador de Taizé pels motius que determinaren la seva elecció, al començament respon amb freqüència evocant la seva àvia, una vídua que vivia al nord de França quan va esclatar la Primera Guerra Mundial. Els seus tres fills combatien al front. Malgrat la contínua amenaça dels bombardejos, ella va preferir restar a casa seva per acollir els que fugien, vells, nens, dones embarassades... Només quan tots es van veure obligats a fugir, ella també ho va fer. Aquest assumir riscos en favor dels més desfavorits del seu temps i la reconciliació amb la fe catòlica a favor de la pau a Europa, marcarà la vida del jove Roger.

El 1940 tenia 25 anys. Una nova guerra mundial esquinça Europa. Des de fa anys té el projecte de crear una comunitat en què sigui possible concretar la reconciliació cada dia. Abandona Suïssa, el seu país d'origen, per establir-se a França, país d'origen de la seva mare, i viure allà, on la guerra provoca moltes destrosses. Buscant una casa, arriba a Cluny. Molt a prop, al poble de Taizé —Borgonya francesa— descobreix una casa en venda. Allà fa conèixer el seu projecte i se li demana que es quedi. En cap dels llocs prèviament visitats per ell havia sentit paraules semblants.

Taizé es troba a pocs quilòmetres de la línia de demarcació que divideix França en dues parts. A la casa que compra amaga refugiats polítics, jueus en particular. Resta a Taizé entre 1940 i 1942. En la soledat, prega tres cops per dia en un petit oratori, com ho farà la futura comunitat que medita crear.

Els dies 11 i 12 de novembre de 1942 França és totalment ocupada i la policia del sistema nazi registra la casa en dues ocasions buscant els homes que ell amagava, però Roger es troba a Suïssa ajudant a travessar la frontera algú que no té els papers necessaris, i es veu obligat a restar en aquest país des de finals de 1942 fins a finals de 1944.

El 1944, *frère* Roger torna a Taizé acompanyat dels primers germans de la comunitat, que ha conegut mentrestant. El 1949, quan són només un petit nombre de germans, decideixen comprometre's per a tota la vida en el celibat, la vida en

comú i una gran senzillesa de vida i de cor. Prior de la comunitat, *frère* Roger escriu el 1952 una petita regla de vida, *La regla de Taizé*, que més tard prendrà el nom de *Fons de Taizé*.

Amb els anys la comunitat de Taizé creix. Si en un principi els germans eren només d'origen evangèlic, a poc a poc els primers germans catòlics pogueren unir-se a la comunitat. En els nostres dies reuneix homes de més de vint-i-cinc nacionalitats. Per la seva mateixa existència, la comunitat és un signe de reconciliació entre pobles separats. Actualment hi ha germans que viuen en petites comunitats en barris desheretats d'Amèrica del Sud i del Nord, d'Àsia i d'Àfrica, i que comparteixen les condicions de vida dels que els envolten.

Taizé és el punt de peregrinació de molts joves cristians practicants amb seu a França. La procedència d'aquests joves és internacional i van a cercar, entre altres coses, un referent per a la seva reflexió. És a dir, la motivació dels joves sol tenir arrels reflexives, ja que a Taizé troben un clima de cultiu per a la meditació entorn de les seves actuacions en la vida quotidiana.

Taizé és, en conseqüència, un marc creat per a la trobada de joves. Marc elaborat en els paràmetres d'austeritat, intimitat, acolliment i reflexió.

2. Roger de Taizé, un místic d'avui

Els místics apareixen en moments determinats. Un místic és una resposta feta història personal en un moment de crisi. *Frère* Roger de Taizé ve a ser una intuïció realitzada per a la recerca de molts contemporanis. Ha sabut transmetre d'una manera senzilla la certesa que, quan parlem o tractem de Déu, parlem del millor que habita en tot ésser humà. Preocupat per la reconciliació de les esglésies, mai no va triar un ecumenisme fàcil. Joan Pau II, en el seu anar com a pelegrí fins al turó de Taizé, deia als germans: "Volent ser vosaltres mateixos 'una paràbola de comunitat', ajudareu tots aquells amb qui us trobeu a ésser fidels a la seva pertinença eclesial, que és el fruit de la seva educació i de la seva elecció de consciència, i també a aprofundir en el misteri de comunió que és l'Església en el projecte de Déu".

En el germà Roger es podria dir que es dona una veritable experiència fundadora al voltant de la realitat de la reconciliació de les esglésies i dels homes entre ells. És un home que prega, fidel en la lluita i contemplació, és a dir, a la solidaritat amb els homes i les dones del seu temps. Allò místic en ell és la resplendor d'una caritat ardent, d'una passió per la reconciliació, una creativitat des de l'essencial. Mostra amb senzillesa que és possible estar a l'Església i davant de la persona d'una manera nova, amb una mirada integradora. Acompanyant i alhora res-

pectant i ajudant a fer conscients els dons que habiten en tot ésser humà. A l'oració de Taizé trobem aquell substracte místic, latent en tota pregària. És una de les grans aportacions de *frère Roger*.

Frère Roger es presenta com un exemple, un model. La seva renúncia a les riqueses, a l'opulència, a la "comoditat", constitueix un referent, un model actual, d'un exemple viu per a tots els joves que acudeixen a Taizé. L'opció personal del germà Roger és l'esperit místic en el qual s'inspira Taizé. Lloc de recollida, punt de trobada internacional, lloc senzill i auster són les característiques que imprimeixen el seu enfocament místic, imbuït de l'esperit del fundador.

L'activitat principal, que a Taizé qualsevol visitant està convidat a realitzar, és resar. Per als cristians el res constitueix, abans que tot, un diàleg amb Déu però també un trobament, o retrobament, amb un mateix. I en aquest retrobar-se hi ha una transformació, i aquesta transformació, que és un moviment de vaivé del jo en relació a Déu, és on resideix l'experiència mística de Taizé.

3. Escola contemplativa per a una vida actual

El teòleg català Josep Maria Rovira Bellosó explica en un article que va anar a Taizé un hivern a resar. El que més li va cridar l'atenció va ser la pregària gratuïta de lloança a Déu. Ressaltada per la música repetitiva, senzilla, que, juntament amb les campanes, omplia els amplis espais de silenci. Taizé se li va presentar sobretot com un dels focus de pregària que crema a Europa. La gent de Taizé —diu ell— ha portat l'alè i l'alegria a la gent pobre d'altres continents. A més a més, hi ha l'atracció que el jovent sent per Taizé. És una escola d'oració contemplativa, que sap assenyalar l'horitzó transcendent del nostre camí, que no és un altre sinó l'amor de Déu que ens arriba a tots, joves i grans. En aquest article, escrit amb motiu de la trobada europea de joves a Barcelona el 2000, llegim: "En aquest temps nostre d'immediatisme superficial i d'escamoteig de la dimensió religiosa, com no he de dir una paraula solidària i amiga d'aquest centre ecumènic, d'oració, educador de la dimensió religiosa dels joves, a qui Déu estima, demanant-los només un amor autèntic?"

L'experiència religiosa a Taizé és molt prolifera, segons joves que l'han viscuda. Serveix, abans que tot, de retrobada amb un mateix, atesa l'alienació que, deguda a l'estrès, se sofreix en la societat de la informació. És un període de transformació i de formació d'un mateix, ja que és un viatge d'anada i tornada, un viatge de sortida i retrobament d'un mateix. És, a més, una reafirmació de la fe, de la nostra creença i de diàleg amb Déu a través de l'oració. Els cants, melòdics, repetitius, conviden a la reflexió, inviten a la interiorització. Es pretén afirmar que a Taizé s'u-

neixen misticisme i religiositat, de forma harmònica; interioritat i reafirmació de la fe, on Crist es converteix en model, en exemple i en referent de vida cristiana.

L'organització espacial de Taizé és el reflex de la voluntat amb què es va erigir. L'església, àmplia i sense bancs, és el punt central. Tot el terreny conflueix en l'església com a epicentre. Els espais comuns, el menjador, la cuina i la resta d'instal·lacions, se situen entorn de l'església. Són espais del "compartir", del "posar en comú", del "diàleg" amb la resta de companys. Apartat d'aquest espai que constitueix l'església i les dependències comunitàries, es troben les "barraques" o el càmping per a les tendes de campanya. Les barraques són per a diverses persones i alberguen joves de procedència molt diferent. Són lloc per dormir. Una miqueta més enllà hi ha el llac de Saint-Étienne (Sant Esteve), que és un lloc meravellós per al recolliment i per a la soledat. El que va a passejar-hi busca aquesta soledat, busca la reflexió en el si de la natura.

Així, la comunitat de Taizé està ubicada darrere l'església. Aquesta distribució no és aleatòria, ans al contrari. L'església, que simbolitza el nostre apropament a Déu, és el centre. Els espais comuns, lloc de diàleg amb els companys i d'intercanvi d'experiències, és el següent que ens trobem. Allà l'experiència religiosa és compartida, és un "lloc comú", en el qual conflueixen moltes internacionalitats.

4. De l'esperança a la resposta: vers una pedagogia de compromís

Els encontres que organitza la comunitat de Taizé són realment un espai d'acollida, de fraternitat i de reconciliació, que ofereix als joves la possibilitat d'escoltar, interioritzar i assumir el missatge evangèlic.

Des de 1989, amb la caiguda del mur de Berlín, cada any milers de joves de tot l'est d'Europa participen en les trobades europees i els intercanvis es generalitzen. La relació entre Taizé i els joves dels països de l'est va començar el 1962. Entre d'altres, el català Jaume Casassas Pons féu la seva aportació en aquestes relacions, sobretot en els contactes amb Polònia i Romania. L'estiu de 1986 es trobava a Taizé per passar-hi algunes setmanes i col·laborar en l'acollida de joves. La comunitat de germans va demanar-li si volia anar a Polònia per participar amb un grup d'estudiants polonesos en el pelegrinatge que feien cada any a Czestochowa. Des de feia anys, els germans proposaven a alguns joves de l'Europa occidental d'afegir-se a aquest pelegrinatge per expressar la solidaritat amb el poble polonès. Taizé havia mantingut aquests contactes amb l'est europeu des de feia temps de manera molt discreta.

Assenyalem les ciutats on s'han realitzat les trobades durant els últims vint-i-cinc anys: París (1978), Barcelona (1979), Roma (1980), Londres (1981), Roma

(1982), París (1983), Colònia (1984), Barcelona (1985), Londres (1986), Roma (1987), París (1988), Wroclaw (1989), Praga (1990), Budapest (1991), Viena (1992), Munic (1993), París (1994), Wroclaw (1995), Stuttgart (1996), Viena (1997), Milà (1998), Varsòvia (1999), Barcelona (2000).

És un mapa geogràfic on destaquen les ciutats acollidores de l'Europa cristiana. Es recupera una línia amb la Mediterrània i l'Europa central i també l'Europa de l'est. Però, paral·lelament, arreu d'Europa —des de Lisboa fins a Moscou— tenen lloc els preparatius. Hi ha unes persones de contacte per a cada trobada. La seva adreça es pot trobar a la pàgina web <www.taize.fr> juntament amb altres detalls. A Barcelona tenen el telèfon 93 487 39 94, i en aquests moments ja estan preparant la trobada de Taizé que aquest any es farà a París.

Rosa Deulofeu, delegada de pastoral de joventut de l'arquebisbat de Barcelona, en una entrevista que li vaig fer el maig del 2002, explicava que encara recorda l'encontre de Milà: contemplar i viure una ciutat europea plena de joves, amb una mirada alegre, amb una actitud joiosa, amb una actitud orant, amb un desig de convivència fraterna i alegre. Es notava que aquells joves estaven contents de viure aquella experiència, de poder conuiuere amb joves de tot Europa, de poder estar al servei del que els falta en cada moment, de poder sentir la presència de Déu i intentar donar resposta a aquesta presència a través de les seves vides.

5. La trobada de Taizé: un estímul

L'objectiu de Taizé és el de retrobament amb un mateix i amb altres joves per compartir l'experiència religiosa. Això és, un espai en el qual posar en comú les dificultats, els dubtes, els obstacles per portar a terme una opció cristiana en un món cada vegada més competitiu, més individualista, més interessat i consumista.

La relació de Montserrat amb la comunitat de Taizé ve de lluny i ha tingut diversos moments forts. L'abat de Montserrat, Josep M. Soler, particularment recorda amb goig el pas de *frère* Roger per Montserrat l'any 1972, que durant la tradicional vetlla de Santa Maria, la nit del 26 d'abril, es reuní amb un nombrós grup de joves i compartí, durant dos dies, la vida de la seva comunitat. Darrerament, amb motiu dels aiguats del 10 de juny de 2000, *frère* Roger els va manifestar la seva comunió profunda amb ells.

Les trobades són una bona ocasió per anar a les arrels del que significa viure com a cristians i explicitar-ho, tot creant a l'entorn lligams de reconciliació i de comunió malgrat les diferències. L'experiència de veure aplegats milers de joves, vint anys d'arreu, pregant, compartint, rient, cantant, és un estímul per a tots els homes i dones d'aquest nostre temps.

L'experiència viscuda amb joves m'ha portat a realitzar un qüestionari que he donat a persones de diferents ambients. Presento les qüestions i dues respostes significatives, des de la comarca de l'Alt Penedès.

- a) Quins valors viuen els joves en aquesta trobada;
- b) Quines transformacions de millora poden sorgir de la trobada;
- c) Quines diferències i similituds entre els valors que es viuen a Taizé i els dels joves en la societat del moment.

Un membre jove de l'equip de preveres de Vilafranca del Penedès exposa la seva vivència.

- a) *Vaig participar quan era adolescent a les trobades de Roma 82, París 83, Colònia 84 i Barcelona 85. I últimament a la trobada de Barcelona 2000, com a animador del grup d'acollida de Vilafranca del Penedès.*
Els valors principals que viuen els joves que hi participen són els del companyerisme, la senzillesa i austeritat (el viatge i l'allotjament en condicions molt precàries), la relació amb joves de diferents països, la capacitat de reflexió i d'interiorització en el marc de la fe.
- b) *Participar en una trobada de 5 dies (més els 2 de viatge) en un país estranger suposa una experiència intensa, en primer lloc de convivència i interrelació entre els que hi participen junts, i en segon lloc amb tots els que es coneixen a la trobada. Això suposa un sotrac, sobretot perquè es comparteixen unes vivències molt profundes, que a més a més tenen un alt contingut religiós. Per tant, suposa una experiència intensa de trobament espiritual compartit amb altres, i amb una percepció gratificant de tot el que significa aquesta dimensió de fe en un ambient jove.*
- c) *En primer lloc hi ha aquest esperit de gratuïtat, de senzillesa, de voluntat de compartir, de trobar-se, de solidaritat. Aquests valors costa trobar-los habitualment, però encara es poden donar en certs àmbits entre els joves. Per exemple, en els que comparteixen experiències de solidaritat, de camps de treball, de voluntariat social... Però el valor que més identifica aquestes trobades i que els dóna sentit i contingut és la fe, l'espiritualitat, el retrobament interior, la pregària... I tot això costa molt trobar-ho en el món d'avui. Potser es troba en certs ambients de grups de joves de parròquies i moviments, però fins i tot entre aquests Taizé aporta una injecció de pregària-espiritualitat i també d'experiència col·lectiva àmplia.*

Un laic, economista, de l'Alt Penedès, explica la seva experiència amb la comunitat de Taizé en la seva globalitat.

a) i b) He tingut la sort d'assistir a dues trobades de Taizé celebrades a Barcelona.

La primera, cap a les acaballes dels 70, potser el 79, quan nosaltres teníem uns 20 anys, amb una gran celebració a Santa Maria del Mar empesos per la mà d'en Sisco Pausas —actualment missioner a l'Àfrica—, en l'època que començàvem a fer d'animadors de grups d'adolescents. I la segona, l'any 2000, en els pavellons de la Fira a la plaça d'Espanya. A més, en aquesta ocasió, i a causa de la gran aflluència de joves d'arreu d'Europa, que va obligar a dispersar-los per parròquies i cases particulars de la diòcesi, vàrem tenir a casa dues noies d'Eslovènia per tres dies.

En l'època d'en Sisco Pausas ja començava a ser molt coneguda la comunitat de Taizé, al centre de França, com un lloc de recolliment i d'una espiritualitat "diferent", es deia llavors, i, recordem, era una fita somniada apropar-s'hi, de pas a qualsevol país europeu. Coneixem algú que ja ho va fer en aquell moment. De la celebració de Santa Maria recordem "l'impacte" que ens va produir viure una experiència tan diferent a la que nosaltres vivíem, que no era certament tancada, al contrari. Perquè de joves vàrem tenir el privilegi de créixer en la fe gràcies a tenir, a Vilafranca, un equip de capellans i laics molt oberts i que varen ser decisius. Però, malgrat això, va resultar "xocant" aquella experiència nova. Per què?

En primer lloc, per l'esmentada espiritualitat que es respirava, contrapès al que estàvem acostumats, joves que sempre teníem coses a les mans, que anàvem de corcoll amb les nostres vides i els nostres horaris. Apreníem un cristianisme de compromís, de fer coses, però no apreníem un cristianisme de recolliment i pregària. L'exemple paradigmàtic d'aquesta espiritualitat nova era el silenci, estat previ i indispensable per endinsar-se en la intimitat, i les cançons, noves tant en lletres com en ritmes, basades en cànons que es repetien incansablement, fins a ser en un primer moment tan "xocant" que et feien preguntar que quan acabarien, però que, al cap d'una estona, et feien adonar que no eren per atzar, les repeticions, sinó una manera pedagògica d'ensenyar que, quan ets allà, el pas del temps no importa i que, resant i cantant, se t'hi podria anar la tarda o la nit o la vida.

En segon lloc, l'estètica, que, no saps per què, et feia més pròxima la religiositat que allí s'hi respirava, encara que fos al bell mig d'un símbol gòtic com Santa Maria del Mar. Aquesta estètica, revalidada entre les parets despullades de la Fira, l'any 2000, demostra la potència i la proximitat del missatge de Taizé. Un altar quasi despullat de símbols "compromesos" amb el fi de facilitar el diàleg entre diferents, uns monjos o germans que resen en l'altar però que te'ls sentis pròxims, molt més enllà de la figura clàssica i sovint llunyana del capellà típic o de la litúrgia encotillada. La seva postura distesa i en silenci, d'"acompanyament",

com ho diríem?, no dogmàtica (potser aquesta és la paraula), te'ls fa extraordinàriament diferents d'alguns capellans que coneixes. El germà de Taizé et convida amb el seu silenci a copsar el silenci. Heus aquí una gran diferència. I, per suposat, d'entre tots ells, el germà Roger destaca com la seva ànima.

En tercer lloc, l'ecumenisme. El fet de que molts de nosaltres no haguéssim sortit, a la nostra edat, de Vilafranca o de Catalunya, només amb l'experiència de les nostres sortides de campaments amb motxilla i xiruques, va fer encara més impactant trobar-te amb milers de persones de la teva edat, que vivien el mateix, sentien el mateix. Ecumenisme que vol dir obertura, finestres obertes perquè entri també l'aire de fora. Ecumenisme que vol dir trobar-se en un punt mig entre les coses que ens uneixen i les que ens separen, fills però d'un mateix Déu. No sé si valdria la pena exportar aquesta idea per a noves construccions religioses en barris perifèrics amb majoria de població immigrada. Potser una manera d'evitar conflictes seria recuperar l'esperit de Taizé i fer espais de culte oberts a tothom, on tothom se sentís acollit pel silenci dels cors.

Finalment, la joventut. Aquest aspecte es va fer més evident l'any 2000, pel contrast entre nosaltres i la immensa majoria dels participants que vàrem veure. És esferidor veure milers de joves que són capaços de bellugar-se en nom d'una fe, però, també, en nom d'un "moviment" que els dona cobertura i sentit. No ens enganyem: Taizé és un referent inquestionable per a l'actual joventut cristiana europea.

- c) No sembla que visquem el millor moment de la nostra joventut. Probablement aquesta és la filla d'una generació com la nostra que no hem sabut transmetre els valors que ens varen fer viure la nostra pròpia joventut. La manca de referents, el consumisme, les relacions superficials, semblen massa entrebancs per donar a conèixer uns valors, diguem-ne positius, clarament en decadència. En decadència? Convindrem que potser en el seu ús però no en la seva vigència. De tots ells, el que em sembla personalment més colpidor en contrast amb Taizé és el silenci. Aquest estat de la persona anticipa una actitud davant la vida de predisposició, de ser amatent a l'altre, d'obertura. Escoltar sempre ha estat més difícil que parlar i, avui en dia, que tothom emet opinions de tot tipus, que estem, diuen, més informats que mai, en realitat estem més sols que mai. El valor del silenci (llegiu-hi també "contemplació activa") és un valor que, em temo, la joventut d'avui en dia desconeix en la seva inmensa majoria.

Tot i així, siguem positius i esperançats. La meua filla m'acaba de dir adéu (són 2/4 de 4 de la tarda d'avui dissabte) perquè se'n va a la clínica del Carme a donar de berenar a uns vells i malalts solitaris, i després anirà a preparar la missa jove dels dissabtes a Santa Maria. El cas de la meua filla, evidentment, no és únic. Hi ha molts i molts joves, aquí a Vilafranca mateix, que treballen i es-

mercen el seu temps pels altres, lluiten per un món millor i que són hereus de l'esperit de Taizé en el sentit d'obertura i netedat de cor, de senzillesa i proximitat. Taizé és més viu i més necessari que mai.

Presentades aquestes vivències, podríem acabar amb unes paraules del ministre d'educació d'Argentina, Andrés G. Delich, pronunciades a Ginebra el dia 5 de setembre de l'any 2001, amb motiu del discurs d'obertura de la 46a Conferència Internacional d'Educació "Aprendre a viure junts": "L'educació del segle XXI té una doble missió: ensenyar entorn de la diversitat i els problemes de l'espècie humana i contribuir a una presa de consciència de les semblances i interdependències que existeixen entre tots els éssers humans. Si s'ensenyava els joves a adoptar el punt de vista dels altres, es poden evitar incomprendiments generadores d'odi i de violència en els adults".